

Dino Milinović

Pisanje povijesti, oblikovanje prikaza u kasnom Rimskom Carstvu

Članak raspravlja o prikazu vladara tijekom kasnoga Rimskog Carstva te o „retorici moći“ na carskim spomenicima podignutim tijekom 4. stoljeća, uglavnom u Rimu. Autor ih uspoređuje s tradicionalnom imperijalnom ikonografijom te razmatra moguće promjene koje nastaju Konstantinovima preobraćenjem, što se tradicionalno povezuje s pobjedom nad Maksencijem na Milvijskome mostu 312. godine. Ikonografija se trijumfalnoga luka, podignutog tri godine kasnije u Rimu, uspoređuje s novim konceptom carske vladavine, koji se razvijao od Dioklecijana i njegove tetrahije. Istodobno autor ispituje razloge odsutnosti kršćanskog utjecaja na carsku ikonografiju toga vremena. Od Konstantinova trijumfalnog luka u Rimu do baze obeliska, koji oko 390. u Konstantinopolu podiže Teodozije Veliki, imperijalni su spomenici gotovo lišeni kršćanskih simbola. Autor smatra da su ovi spomenici namijenjeni osiguravanju kontinuiteta tradicionalnoga koncepta carske moći te rijetko daju naslutiti preobraćenje Carstva, unatoč značajnim promjenama koje su se dogodile u imperijalnom zakonodavstvu prema državnoj religiji (zabrana žrtvovanja, zatvaranje hramova) te unatoč novoj teologiji imperijalne vladavine, kako su je razvili crkveni povjesničari, posebice Euzebije. Kult cara, posebno tijekom vladavine arijanskih careva, nastavlja liku vladara pridavati dvostruku ulogu - imperator i sacerdos. Iako tragovi tradicionalnih rituala nestaju iz carske umjetnosti, ne nastaju nove ikonografske formule koje bi zamijenile ovaj oblik imperijalne prisutnosti. Tek s početkom 5. stoljeća carska umjetnost i javni spomenici počinju reflektirati novu eru – Christiana tempora. Začudujuća paralela ovom sporom procesu kristijanizacije carske umjetnosti jest tradicionalna historiografija, koja rijetko napušta modele naslijeđene od klasičnih pisaca i ostaje duboko ukorijenjena u tradicionalnoj „retorici moći“.

Prijevod s engleskoga: Iva Brusić